

Det må på plass en organisert videreutdanning for patologiassistenter i Norge, på lik linje med det man har i USA og Sverige. Det skriver **LINN BUER** i denne kronikken.

Patologiassistentene er kommet for å bli!

Av **LINN BUER**, bioingeniør og patologiassistent, Avdeling for Patologi, Klinikk for Diagnostikk og Intervensjon, Oslo Universitetssykehus

Kronikken er basert på et foredrag holdt under BFIs lederdager.

DET ER MANGEL på patologer i hele Europa. I Norge tar spesialistutdanningen lang tid og det utdannes for få patologer for å dekke det fremtidige behovet for patologi-tjenester. For å se om flaskehalsen i patologiavdelingen kunne avvikles, startet derfor Radiumhospitalet i 2005 en form for jobbglidning mellom patologer og bioingeniører. Det ble opprettet to stillinger som patologiassistent (PA) for bioingeniører som ønsket nye utfordringer i avdelingen. PA fikk opplæring av patologene i makrobeskjæring av operasjonspreparater, noe som tidligere ble utført av assistentleger og patologer. PA bisto også i patologenes forskningsprosjekter og ulike typer kvalitetssikring og metodeutvikling.

Grundig opplæring

I 2010 ble det etablert nye stillingshjemler for PA på Ullevål og Rikshospitalet. Hensikten var å få en bedre flyt i makroarbeidet på avdelingen. Nå jobber det to PA på hvert driftssted. Stillingene har ikke gått på bekostning av antall assistentlegestillinger.

Noen sykehus har i flere tiår latt bioingeniører skjære små og enkle operasjonspreparater som appendix, galleblære og hudmakro. OUS har tatt steget videre. Som PA er hovedoppgaven vår makrobeskjæring av store og til dels kompliserte operasjonspreparater. Vi kvalitetssikrer arbeidet vårt med fotodokumentasjon før

og etter snittuttak. Vi deltar også i patologenes forskningsprosjekter. Opplæringen gis av patologene og de mest erfarne assistentlegene.

PA deltar i utforming av nye makromaler og oppdatering av eksisterende. Vi følger legenes internundervisning og får også spesialtilpasset undervisning fra patologene, og det blir avsatt tid til ferdypning og selvstudier hver uke. Under opplæringen får PA delta på obduksjoner for å styrke anatomikunnskapene. På alle driftsstedene utfører vi også biobanking av ferske operasjonspreparater med tumor.

Trolig kommer den største skepsisen fra patologer som selv ikke har erfaring med patologiassistenter

Underlagt legegruppen

Organisasjonsmessig er vi underlagt legegruppen, og vi har en overlege som nærmeste leder. Det ser vi på som en stor fordel siden det er patologene vi avlaster. Det øker muligheten for å bli sett og hørt i en stor organisasjon. Foreløpig er det bare OUS som har stillingshjemler for PA.

Vi har vært aktive og frontet tjenesten utad ved å holde foredrag om erfaringene våre for andre patologiavdelinger. Vi har også deltatt på nasjonale og internasjonale kurs, og vi har holdt foredrag og laget poster til BFI-kurs, i Histoteknikerforeningen, på Nordisk kongress for bioingeniører og på Årsmøte i Den norske Patologforening.

Noen er skeptiske

Ikke alle patologer i Norge mener det er ansvarlig å gjennomføre denne typen

jobbglidning. Trolig kommer den største skepsisen fra patologer som selv ikke har noen erfaring med PA. De frykter at kvaliteten på arbeidet ikke er god nok og at PA-stillinger skal gå på bekostning av assistentlegestillinger. Skeptikerne mener at patologen selv må gjøre makrobeskjæring og snittuttak for å sikre rett diagnose. De er også usikre på om PA får god nok opplæring til å ta ut riktige snitt for mikroskopering.

Men vi skal ikke erstatte patologene, vi skal avlaste dem med makrobeskjæring slik at de får bedre tid til mikrodiagnostikk. Vi er også en ressurs for forskning og metodeutvikling som er nødvendig for å videreutvikle patologi-faget.

Nederlandsk studie

Det foreligger lite dokumentasjon på kvaliteten av det arbeidet som utføres av PA, men en studie fra Nederland er nylig publisert (1). Der har to sykehus sammenliknet antall lymfeknuter som ble høstet av PA og patologer i preparater fra colorectal cancer i perioden 2008-2011. Det er internasjonalt anbefalt å finne minst 12 lymfeknuter for å få korrekt stadieinndeling av pasienter med tarmkreft.

Undersøkelsen av 557 histologiremisser viste at PA fant signifikant flere lymfeknuter enn patologene, selv hos pasienter som hadde fått neoadjuvant behandling. PA fant 10 eller flere lymfeknuter i 63 prosent av preparatene, mens patologene fant 10 eller flere lymfeknuter i 38 prosent. Studien viste også at PA kunne avlaste patologene etter relativt kort tid. Allerede etter ett år kunne PA makrobeskjære vel 20 prosent av alle preparatene og etter tre år ble 67 prosent av makroarbeidet utført av PA.

Evaluerer på gang

Helsedirektoratet har utarbeidet en rapport på oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet om oppgaveglidning for

Hovedoppgaven til patologiassistentene er makrobeskjæring av store og til dels kompliserte operasjonspreparater.

utvalgte yrkesgrupper i spesialhelsetjenesten i Norge og andre nordiske land (2). Kartleggingen innen patologi viser at det er oppgaveglidning mellom patologer og PA når det gjelder makrobeskjæring av operasjonspreparater. Rapporten nevner også at det finnes lite skriftlig dokumentasjon på om jobbglidningen gir for-

ventet effekt i de forskjellige avdelinger.

I OUS pågår det nå en evaluering av PA-tjenesten fra 2010-2013; denne vil være ferdig ved årets slutt.

Assisterer patologene

Vi er kommet for å bli. Vi har en utrolig spennende og lærerik hverdag. Vi har lav

terskel for å be om hjelp og det er alltid positiv respons hos patologene som kommer raskt til unnsetning. For å sikre kvaliteten dokumenterer vi operasjonspreparater med foto før og etter snittuttak slik at patologen skal vite hvor snittene er tatt fra. Vi følger standardiserte makromaler som er et godt verktøy for oss, og som sammen med foto gir høy kvalitet på makroarbeidet.

Men tittelen vår er kanskje litt misvisende. Patologassistent ville vært en bedre stillingstittel, for i det daglige arbeidet «assisterer» vi patologene. Etter opplæring jobber vi selvstendig med makroarbeidet, men diskuterer ofte snittuttak med patologene.

Master?

I USA tilbys ni forskjellige masterstudier for å bli autorisert «Pathologists' Assistant». Etter gjennomgått masterstudie må PA oppdatere seg hvert femte år med nye kurs. For at den type jobbglidning som OUS har gjennomført skal kunne forankres i fagmiljøet, må det komme på plass en organisert videreutdanning av bioingeniører.

Sverige er allerede i gang; Malmø har i høst startet et masterprogram for bioingeniører i patologi. Det hadde vært ønskelig å få til noe tilsvarende i Norge. ■

Kilder

1. Kuijpers CCHJ, et al. Better retrieval of lymph nodes in colorectal resection specimens by pathologists' assistants. *J Clin Pathol* 2013;66:18-23.
2. <http://www.helsedirektoratet.no/publikasjoner/oppgavedeling-i-spesialhelsetjenesten-/Sider/default.aspx> (side 38).

Foto: Svein Arild Sletteng.